

FLYNDERSØVEJ

- Skives gamle landevej til Holstebro

Estvad sogn.

Hvad kan Estvad byde på?

Estvad er en meget lille landsby, men der er faktisk meget at se og opleve i landsbyen og nærmeste opland.

Flyndersøvej

- Skive's gamle landevej til Holstebro

Estvad sogn

Denne pjece er udgivet af ESTVAD-RONBJERG Borgerforening med midler fra forskellige fonde og puljer.

Foto: Søren Lauff, Beinhald, Magnusson

Hvordan finder jeg vej?

Her kan du se hvor turen er placeret.

- Herningvej, Hovedvej mellem Skive og Herning
- Flyndersøvej, Gammel landevej mellem Skive og Holstebro
- Parkering Estvad Kirke eller Flyndersøvej

Estvadgård

Herregård, omtalt første gang 1455, den gamle vej til Holstebro gik engang tæt forbi den. Den har ført en omskiftelig tilværelse med utallige ejere og har bl. a. været stiftelse: Estvadgårds Kloster for 6 adelige enker og 6 jomfruer 1745 - 1804. Den nuværende hovedbygning, en lav enkel rødstensbygning er opført i 1. Halvdel af 1800-tallet.

Estvad Kirke

Romansk kirke fra 1100-årene, hvidkalket og tækket med bly med senere tilføjet tårn og våbenhus. Kirkens ældste dele er opført af rå og kløvet kampesten samt ved hjørnerne hugne kvadre. Kor og skib har bjælkeloft.

Fra det oprindelige alter ses i koret en kvadre med "helgengrav". Sengotisk flojaltertavle fra 1512 med bemalede udskårne figurer bl.a. korsfæstelsen og gravlæggelsen, apostlene og de 14 nødhjælpere.

Estvad By.

En lav, sluttet og homogen bebyggelse af gårde og huse rundt om kirken. Vest for kirken er en åben plads omsluttet af kirke og gårde, det er den gamle "forte" som her stadig kan ses. En forte var det åbne, ubebyggede fællesareal midt i landsbyerne. Brugtes som kvægföld om natten og ellers som samlingssted for "bymændene". Landsbyer med en forte kendes helt tilbage til jernalderen. (I dag findes ordet i "fortov" jordstrimmel foran et hus.)

"forte"

Milestenen. 1

Sidst i 1600-tallet blev landets hovedveje på foranledning af Ole Rømer målt op, også vejen fra Skive til Holstebro. Midtvejs mellem Estvad og Flyndersøvej se en af milestenene med et 4-tal hugget ind i siden, det betyder 4 mil (1 mil 7,5 km) fra Holstebro. Desuden er hver 1/4 mil markeret med sten med henholdsvis 1, 2 eller 3 prikker. 1,3 km mod nord ved Estvadgård er der en sten med én og 1,9 km mod syd en med tre prikker. (Se også forsiden af pjecen)

Jordbord/Pinsebod 2

Jordbordet/Pinseboden ligger lidt nord for Koholm Å's (Flyndersø Mølleåens) udløb fra søen.

Man går fra den lille parkeringsplads ned mod søen, efter ca. 20 meter gang ligger den til venstre, skjult i græsset til man næsten træder ned i den. På heden, hvor de er blevet forskånet for

at blive pløjet væk, finder man dem hist og her. Oprindeligt var grøften rundt om bordet dybere. Den opgravede vold er blevet brugt til en vold, som har dannet ryggen for dem, der sad til bords.

Iflg. Folkemindeforskerne Ewald Tang Jensen og H.P. Hansen er et jordbord bl.a. brugt til "Pinsebod".

Hyrdrengene har til Pinse stukket nyudsprungne løvtræsgrene ned i ryggen og der er således dannet en løvhytte. De var så rundt på gårdene og samlede mad og festede i hytten. Pinsebod(bod = hus, bolig jvf. "Nyboder")
Brugen må have strakt sig over lang tid, tilsyneladende længere tilbage end til 1700-årene; men er ophørt midt i 1800-tallet.

Bronzealderhøjene 3

Umiddelbart vest for Estvadlejren, ligger 2 stærkt molesterede gravhøje med svære skader. Ska-derne stammer dels fra tyskernes huseren under besættelsen og dels fra børns aktiviteter. Takket være det sidste kan de nu dateres. I 1997 gravede nogle ferieboere ned i den ene høj og fandt en ume. Den rædselslagne lærer slog alarm til Skive Museum, som tog den til sig sammen med endnu en ume, der var gravet halvt fri, så nu ved vi, at gravene stammer fra yngre bronzealder, ca.

Vejspor i Heden 4

Står man på Flyndersøvej syd for Estvadlejren og ser mod syd kan man umiddelbart vest for vejen, tydeligt se vejspor. Man kan se flere parallelle spor.

Op ad bakken kunne vejen blive for sandet og opkørt, og man måtte derfor vælge et spor ved siden af vejen, og når dette spor var ødelagt, kørte man ved siden af det o.s.v.

Forbi vej sporene ligger til venstre på Flyndersøvej Estvad gl. sønder-skole og på højre en vej ned mod søen og en parkeringsplads. Herfra afgår to markerede ture.

Taterstenen 5

Hvis man fra parkeringspladsen ved Flyndersø nordøstlige ende tæt ved campingpladsen går mod vest langs søens nordlige bred, ser man taterstenen oppe til højre. Det er et mindesmærke for taterne, hvoraf de sidste netop opholdt sig her.

"Stærke-Hans" døde som egnens sidste rigtige tater i 1934. Stenen blev afsløret i 1984 af Egon Jensen, Klim ved Fjer-ritslev. På Egon Jensens foranledning er der udgivet en slægtsbog om taterne; Abraham slægten fra Rønbjerg Sogn

Skydebanen 6

Går man fra mindestenen mod nord kommer man ret hurtigt til en flad bakke Ca. 10 m. over søens vandspejl. Under krigen holdt tyskerne her øvelsesskydninger. Man skød til måls efter en kampvogn på heden på den anden side af Flyndersø, altså tværs over søen Ca. 3,5 km.

Mølledæmningen 8

Flyndersø betragtes som et stykke ren og uberørt natur. Og dog- kulturen har bestemt også sat sine tydelige spor. Søen er nemlig delvis en mølledam!

Der er næppe tvivl om, at søen for møllens tid havde lavere vandstand og derfor var noget mindre end den er nu. Søens vandspejl er nemlig nu ca. 3 m. over havet, mens engene nedenfor kun ligger 2 m. over havet. Vandet holdes tilbage af en dæmning, som ingen i dag lægger mærke til. Flyndersøvej går nemlig her på en forhøjning, der er den oprindelige dæmning, og som var en forudsætning for, at der kunne skaffes faldhøje nok til mølledrift. Det har i sin tid været et kolossalt arbejde ved håndkraft at anlægge denne dæmning for at hæve vandstanden i Flyndersø 1 m. Nu ved vi intet om dette dæmningsbyggeri. Men vi ved noget andet. Vi ved, at der igennem århundreder har været lagt et stort arbejde på fæstebønder under Estvadgård med at holde mølledæmningen ved lige. Det drejede sig eksempelvis i 1770 om 75 fæstebønder. Ved udskiftningen blev det fortsat en pligt for bønderne at vedligeholde dæmningen. "Sålænge som det for Flyndersø mølles skyld findes forbejdede". I 1810 var der 68 bønder med pligt til mølledæmnings vedligeholdelse, som nok ikke var den

bedste. Især om vinteren var dæmningen pløret og farlig at færdes ad. Børnene i Børs skulle i skole i Estvad; men Børsboerne havde om vinteren en omgangs lærer og i 1811 blev der oprettet en biskole i Børs, den blev dog nedlagt i 1882, da man byggede Estvad sdr. Skole tæt ved Flyndersø. Skolen var i brug til 1960 og ejes nu af Evnesvages Vel, som driver Estvadlejren.

Ålekisten ved Koholm 9

Når man går videre mod syd går man på en opkastet dæmning. Koholm Å, der er det nuværende afløb fra Flyndersø, skærer denne dæmning. Øst for broen over Koholm Å ligger en aflåst sort bygning, en ålekiste: et stationært fiskereds-kab, hvormed der i perioder fanges ål. Bygning af nye ålekister er forbudt, men der har været en ålekiste på stedet siden 1700-tallet, så det er i dag en hævdvunden ting. Oprindeligt lå ålekisten ved afløbet, men blev i 1870'erne flyttet til sin nuværende placering, samtidig med at afløbet blev flyttet.

Flyndersø Mølle 10

Den stråtekte bindingsværksbygning er en gammel vandmølle (uden vandhjul og maskineri i øvrigt), og nu indrettet dels til privat beboelse og dels til udstillingslokale for Viborg AmS naturvej ledning. Den består af en taterstue, en ulvestue, en møllerstue og en fliglestue.

Flyndersø mølle må være bygget i 1300 tallet eller første halvdel af 1400 tallet Den omtales første gang i 1455. Møllen blev nedlagt i 1871 i forbindelse med forsøget på at udtørre søen, der som bekendt mislykkedes. Men den dag i dag ses tydelige spor efter udtørringen, hvoraf især skal nævnes de håndgravede kanaler langs søbredden på begge sider i næsten hele søens længde

Tanghuset 7

Tanghuset tjente som bolig for Majdeckifamilien, indtil stuehuset brændte i 1960-erne. Huset ligger på en tange, der går ud i ådalen, deraf navnet. Nu er der kun en avisbygning tilbage. Herfra er der ud over Karup Å udsigt til en natur så storslået og med så vide horisonter, som det sjældent opleves her i landet.

